

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/23297,Krajowa-Rada-Sekcji-Pracownikow-Przemyslu-Cukrowniczego-NSZZ-Solidarnosc.html>
19.05.2024, 17:42

Krajowa Rada Sekcji Pracowników Przemysłu Cukrowniczego NSZZ „Solidarność”

Hasło wydrukowane w **Tom IV**

Krajowa Rada Sekcji Pracowników Przemysłu Cukrowniczego NSZZ „Solidarność”, ogólnopolska struktura branżowa „S” utworzona wśród pracowników przemysłu cukrowniczego. Przemysł cukrowniczy w Polsce należy do najstarszych w Europie (1826 – cukrownia w Częstocicach w Królestwie Polskim). Jest to przemysł sezonowy – w kampanii cukrowniczej poza pracownikami stałymi, w liczbie ok. 30 tys. (1980), zatrudniało się także sezonowych, podwajając liczbę zatrudnionych w branży. W I. 80. XX w. okres kampanii cukrowniczej trwał do 130 dni, a po nim następował tzw. okres remontowy. Specyfika przemysłu związana była z dwuzawodowością, gdyż pracownicy stali pracowali na innych stanowiskach w czasie kampanii i okresie remontowym.

Od 1974 cukrownictwo polskie było deficytowe, od 1976 obowiązywał kartkowy [system](#) reglamentacji cukru, średnia wieku cukrowni wynosiła 94 lata, a błędna polityka surowcowa preferująca buraki cukrowe odmiany plennej o niskiej zawartości cukru skutkowałą zwiększeniem areалу upraw i ich oddaleniem od 79 cukrowni (działających z kilkoma innymi zakładami pomocniczymi w ramach 12 przedsiębiorstw państwowych), które były nierównomiernie rozmieszczone w kraju, co powodowało konieczność przewozu surowca na znaczne odległości ze wschodu Polski na zachód. Cukrownicy pielęgnowali mimo wszystko w PRL etos pracy i zawodowe tradycje, pamiętając, że ruch związkowy powstał najwcześniej w przemyśle cukrowniczym (1905 w zaborze rosyjskim). Od 1962 jednak odrodzone po II wojnie światowej Zw. Zaw. Pracowników Przemysłu Cukrowniczego włączono do utworzonego Zw. Zaw.

Pracowników Przemysłu Spożywczego i Cukrowniczego.

Powstanie ogólnopolskiej sekcji branżowej „S” pracowników przemysłu cukrowniczego poprzedziło formułowanie postulatów w różnych częściach kraju: m.in. Cukrownia Lublin (protest 18–21 VII 1980), C. Pruszcz Gdański (26 VIII 1980 zarejestrowana w MKS w Gdańsku), C. Łapy (przerwa w pracy 5 IX 1980) czy C. Szczecin, gdzie ws. postulatów załogi negocjował ZZPPSiC. Decydujące znaczenie miał strajk okupacyjny w C. Chełmża (18–25 IX 1980): w pkt. 13 porozumienia zawartego pomiędzy przedstawicielami władz centralnych, resortowych i zjednoczenia a KS (Przemysław Zell) zapisano, że będzie miało ono zastosowanie „w pozostałych zakładach przemysłu cukrowniczego na wniosek załogi zainteresowanych cukrowni”.

24 IX 1980 w Pruszczu Gdańskim, na konferencji delegatów 27 zakładów z udziałem przedstawiciela MKZ w Gdańsku Lecha Kaczyńskiego, powołano Komisję Koordynacyjną Pracowników Przemysłu Cukrowniczego NSZZ „S” w składzie: przew. Maciej Zaborski (C. Szczecin), Leszek Ossowski (Zarząd Przedsiębiorstwa Państwowego Cukrownie Gdańskie), Sylwester Kabat (z Zarządu z PP C. Toruńskich), Włodzimierz Pietrzyk (C. Chełmża), Maria Włodarska (Zarząd PP C. Bydgoskie), Stefan Kaleta (C. Łubna z PP C. Kieleckich), Paweł Szymański (C. Szamotuły z PP C. Wielkopolskich), Andrzej Król (Zarząd PP C. Dolnośląski) i Bogusław Rydel z Zarządu PP C. Lubelskich, który 8 X 1980 w wyniku protestu C. Opole Lubelskie złożył rezygnację, gdyż od 14 IX 1980, tj. zebrania założycielskiego w C. Środa, był członkiem konkurencyjnego Tymczasowego Komitetu Założycielskiego NSZZ Pracowników Przemysłu Cukrowniczego odwołującego się do budowanego na tradycji zw. zaw. cukrowników, działającego samodzielnie poza strukturą CRZZ i ZZPPSiC. Wobec tworzenia autonomicznego NSZZ PPC cukrownicy z „S” zintensyfikowali działania organizacyjne. 8 X 1980 w Pruszczu Gdańskim poszerzono skład Komisji (reprezentowała już 38 zakładów): Witold Antczak (C. Ostrowy), Stanisław Piotrak (C. Łapy), Jerzy Rojek (C. Strzelin), Witold Pieńko (C. Pruszcz Gdański) i Andrzej Skrzetuski (C. Lublin).

28 X 1980 na posiedzeniu KKPPC NSZZ „S” we Wrocławiu poszerzono jej skład o Marię Kaczmarską (Branżowy Ośrodek Informatyki i Organizacji Pracy Przemysłu Cukrowniczego z PP C. Dolnośląskich) i uchwalono tzw. postulaty wrocławskie, które stały się podstawą do negocjacji wyznaczonych w korespondencji ze Zjednoczeniem Przemysłu Cukrowniczego na 8 XI 1980 w Pruszczu Gdańskim. Cukrownicy z „S” chcieli: zbudować struktury „S”, poprawić stan przemysłu cukrowniczego i sytuację płacową załóg. Rozmowy w Miejskim Domu Kultury w Pruszczu Gdańskim prowadzone z Komisją Resortową (przew. Stanisław Szczepański, wiceminister przemysłu spożywczego i skupu oraz m.in. Tadeusz Piasecki, dyr. nac. ZPC) przez zespół negocjacyjny (przew. M. Zaborski, M. Kaczmarska, W. Pieńko, W. Pietrzyk oraz z MKZ w Gdańsku: członek prezydium Kazimierz Wollenschleger i doradca prawny Piotr Lejman) zakończyły się fiaskiem i proklamowaniem strajku okupacyjnego 67 delegatów przemysłu cukrowniczego „S” (8–26 XI 1980). Wybrano KS, poszerzając zespół negocjacyjny o W. Antczaka, J. Rojka, P. Szymańskiego oraz nieco późn. A. Króla jako rzecznika prasowego. Ekspertami byli m.in.: Stefan Wereszczak (C. Szczecin), Bronisław Mosiewicz (Zarząd PP C. Szczecińskie), Przemysław Kędziorek (Zarząd PP C. Wielkopolskie), Lech Jonatowski (C. Chełmża). Wsparciem merytorycznym służyło Stowarzyszenie Techników Cukrowników (m.in. sekretarz generalny Witold Gaworzewski). Wybrano Komisję Rewizyjną: Barbara Jurkiewicz (C. Przeworsk), Krzysztof Jakubowski (C. Chełmca) i Zenon Sieradzki (C. Kluczewo). Finanse strajku prowadzili: S. Piotrak (C. Łapy), od 14 XI 1980 Michał Rohde (Zarząd PP C. Wielkopolskie). Strajkowe msze odprawiał w MDK ks. Mieczysław Adamczyk. Poza powielaczem spirytusowym z MKZ w Gdańsku strajkujący mieli kontakt telefoniczny z załogami (A. Król przygotowywał tzw. przekazy dnia) oraz dwa teleksy w zarządach: od 11 XI 1980 w PP C. Wielkopolskie (Ewa Karpińska) i przejęty 13 XI 1980 w ramach gotowości strajkowej w PP C. Dolnośląskich (Wiesława Antolak), prowadzono także akcje ulotkowe, m.in. we współpracy z „S” PKP („pociąg do akcji” – pomysłodawca Kazimierz Wróbel z C. Opalenica).

14 XI 1980 wznowiono negocjacje, gdy strajkujący reprezentowali 62 jednostki organizacyjne (ok. 70 proc. przemysłu cukrowniczego). Rozmowy uniemożliwiło odkrycie przez stronę związkową manipulacji danymi o sytuacji płacowej (jako średnie płace podawano wyliczone z okresu kampanii, gdy są one wyższe z uwagi na liczne nadgodziny).

Postulaty strajkujących dot. wdrożenia zapisu pkt 8 z porozumień gdańskich, gdyż podwyżka wprowadzona jednostronnie Protokołem dodatkowym nr 18 z 1 X 1980 w sprawie branżowych zasad wynagradzania pracowników naruszała zasady sprawiedliwości społecznej, przyznając większe kwoty wyżej zarabiającym (lecz one były niższe niż wynegocjowane w C. Chełmża), oznaczała też niejednolity system, gdyż dyrekcjom PP C. Szczecińskie i PP C. Gdańskie już wcześniej przyznano prawo ustalania podwyżek w porozumieniu z ZPC. KS podniósł kwestię koniecznej reformy przemysłu cukrowniczego, wskazał na niegospodarność. 15 XI 1980 po zerwaniu rozmów wypracowano formy protestu, jakie można byłoby podjąć bez strajków w cukrowniach, gdzie trwała kampania cukrownicza. Wysłano łączników m.in. do MKZ we Wrocławiu i w Wałbrzychu (Krzysztof Szul z C. Pastuchów, Tadeusz Szkuciak z C. Świdnica), uzyskując wsparcie w akcji solidarnościowej. W trosce o budowanie struktur Związku przyjęto w głosowaniu regulamin, w którym ustalono organy cukrowniczej „S” i ich kompetencje.

16 XI 1980 do strajkujących przybyli [Lech](#) Wałęsa i Bogdan Lis, by poinformować o *Apelu L. Wałęsy, Andrzeja Gwiazdy i Zbigniewa Bujaka ws. respektowania taktyki Związku w negocjacjach płacowych* z 15 XI 1980 dot. zakazu prowadzenia strajków, który mógł być uchylony w konkretnych przypadkach na posiedzeniu wyjazdowym KKP w Szczecinie. Strajkujący zdecydowali o wysłaniu na posiedzenie KKP delegacji w składzie: M. Kaczmarska, Jana Romotowski (C. Wrocław) oraz Mieczysław Zielnik (C. Witaszyce). 19 XI 1980 KKP w Szczecinie w oświadczeniu poparła postulaty pracowników cukrownictwa. 21 XI 1980 strajkujący nie dali się sprowokować wypowiedzią w Sejmie wicepremiera Aleksandra Kopcia, który podał nieprawdziwe informacje dot. cukrowników. 24 XI 1980 powrócono do

negocjacji, 26 XI 1980 zakończono je (z udziałem L. Kaczyńskiego) podpisaniem porozumienia.

25-26 II 1981 w Kluczewie (PP C. Szczecińskie) odbył się I WZD Pracowników Przemysłu Cukrowniczego z udziałem delegatów regionalnych struktur sekcji reprezentujących łącznie ok. 21 tys. cukrowników (ok. 84 proc. zatrudnionych). Wybrano na przew. W. Antczaka, na z-cę przew. W. Pieńko, na sekretarza Krzysztofa Szybkowskiego (ZPC), a na przew. Krajowej Komisji Rewizyjnej M. Kaczmarską. Delegaci domagali się rejestracji NSZZR „Solidarność Wiejska”, uchwalenia ustaw o zw. zaw., samorządzie pracowniczym i przedsiębiorstwie, „nowej ustawy o cenzurze”, dostępu „S” do środków masowego przekazu, poparli KOWzP. 10 III 1981 na posiedzeniu w Warszawie zmieniono nazwę na Krajową Radę Sekcji Pracowników Przemysłu Cukrowniczego NSZZ „S”, w skład jej prezydium powołano jako skarbnika Witolda Janiszewskiego (Zakład Doświadczalny Produkcji Kwasu Cytrynowego w Zgierzu) i A. Króla jako rzecznika prasowego; zespoły robocze z przew.: ds. bhp (Marek Rynarzewski z C. Gostyń), ds. socjalno-bytowych i układu zbiorowego (Irena Dyduch z Zarządu PP C. Kieleckie), ds. reorganizacji i rozwoju przemysłu (A. Król). Kolejne posiedzenie KRSPPC 9-10 VII 1981 w Otmuchowie poprzedziły spotkania prezydium: 20 III 1981 w Zgierzu, 6 IV, 28 V, 9-10 VI 1981 w ZPC w Warszawie (negocjacje dot. m.in. odwołania dyr. PP C. Dolnośląskie dr. Wiesława Wiewiórskiego, postulatów Fabryk Kwasu Cytrynowego, reorganizacji przemysłu cukrowniczego i jego rentowności), po nast. posiedzeniu KRSPPC w Pruszczu Gdańskim zaś (20-21 VIII 1981) Komisja Rewizyjna 5-6 IX 1981 na posiedzeniu we Wrocławiu dokonała kontroli dokumentacji KRSPPC. 18-19 XI 1981 odbyło się posiedzenie w Poznaniu, dyskutowano nad *Projektem zmian struktury organizacyjnej i zasad funkcjonowania przemysłu cukrowniczego* w oprac. Komisji ZPC pod przewodnictwem doc. dr. Edmunda Waleriańczyka. Wystosowano podziękowanie do Krajowej Sekcji Kolejarzy NSZZ „S” za pomoc w przełamywaniu blokady informacyjnej w czasie strajku okupacyjnego w Pruszczu Gdańskim. Rocznicy i ostatni z ośmiu „Komunikatów” redagowanych przez A. Króla zawierał ocenę stopnia realizacji porozumienia

z Pruszcza Gdańskiego (m.in. dyr. dr. W. Wiewiórskiego zastąpił Jan Kawulok).

13 XII 1981 działalność KRSPPC przerwał stan wojenny. W budynku PP C. Toruńskie od 12 XII 1981 trwał strajk rolników z NSZZ RI „S” rozbity przez ZOMO, które zniszczyło cały gmach. Represjonowani zostali m.in. internowani: Tadeusz Adamus (C. Łubna), W. Antolak i P. Zell; powołani do wojskowych obozów specjalnych: Grzegorz Ryczek (C. Lublin) w Czerwonym Borze i Artur Kotyra (C. Lublin) w Budowie k. Złocieńca; grzywną ukarano Jana Świeżaka, z pracy zwolniono W. Antczaka, B. Mosiewicza, S. Wereszczaka.

Mimo zagrożenia represjami w niektórych cukrowniach działały nieprzerwanie TKZ. Szczególne znaczenie dla odrodzenia krajowej sekcji cukrowniczej „S” miała TKZ przy Przedsiębiorstwie Usług Informatycznych Przemysłu Cukrowniczego we Wrocławiu (d. BOIOP), która 20 II 1989 wznowiła jawną działalność (przew. J. Świeżak). 21 IV 1989 wsparta przez Komitet Organizacyjny „S” C. Klecina, a od 24 IV 1989 także przez Komitet Organizacyjny „S” przy Zarządzie PP C. Dolnośląskie, 6 V 1989 zorganizowała we Wrocławiu Krajowy Zjazd Pracowników Przemysłu Cukrowniczego „S”, który miał dwa cele: rekonstrukcję struktur „S” w terenie przez aktywizację działaczy w przemyśle cukrowniczym oraz dotarcie do małych ośrodków na terenie kraju z informacją o sposobie głosowania na kandydatów KO „S”. Na przewodniczącego Tymczasowej KRSPPC wybrano W. Antczaka, który 3 X 1989 orzeczeniem Społecznej Komisji Pojednawczej przy Ministrze ds. Związków Zawodowych został przywrócony do pracy w C. Ostrowy. Szkolenie delegatów w zakresie ordynacji wyborczej obowiązującej 4 VI 1989 przeprowadziła M. Kaczmarek, inicjatorka powołania Sekcji Informacji KO „S” we Wrocławiu, w oparciu o materiały wyborcze opracowane przez dr. Bogusława Kaczmarek (przew. Komitetu Organizacyjnego „S” przy Oddziale PAN we Wrocławiu). Mszę w kościele Matki Bożej Królowej Polski we Wrocławiu-Klecinie odprawili: proboszcz ks. Florian Rumiński i ks. Andrzej Płaza.

11-13 IX 1989 odbył się w Strzelinie wyborczy II WZD „S” PPC, na którym na przew. wybrano ponownie W. Antczaka.

31 I 1990 na posiedzeniu w C. Borowiczki, z udziałem zespołu doradców: dr. Huberta Jochima i A. Króla oraz B. Mosiewicza, KRSPPC stanęła wobec licznych problemów, w tym restrukturyzacji II 1990 przemysłu cukrowniczego z okresu PRL przez likwidację Zarządów PP i uwolnienie cukrowni, które nieprzygotowane do funkcjonowania w gospodarce rynkowej zamykano lub prywatyzowano. Z 79 cukrowni z okresu PRL nadal czynnych jest 18, przy czym większość z nich przejął kapitał niemiecki. Jedynym rodzimym koncernem jest Krajowa Spółka Cukrowa Polski Cukier SA w Toruniu kontrolująca 7 cukrowni (posiada 40 proc. udziału w rynku cukrowym w Polsce). Kolejnymi przew. Sekcji byli: 1990–1994 Kazimierz Kubiak (C. Witaszyce), 1994–1998 Bogdan Stec (C. Wrocław), od 1998 Stanisław Lubaś (C. Krasnystaw). Według danych z 2017 w Sekcji Krajowej Przemysłu Cukrowniczego NSZZ „S” skupionych jest 15 ogniw związkowych zrzeszających łącznie ok. 800 członków na ok. 3 tys. zatrudnionych w całej branży.

Maria Perlak

[cukrownictwo](#), [Pruszcz Gdański](#), [sekcje branżowe](#), [Toruń](#), [Wrocław](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

[Zgłoś błąd](#)